Soola hinnast rääkides tuleb mul meele, et suurem osa kalendri-lugejad, ehk kül igaüks neist oma wõrra soola aastas tarwitab, seda wist weel ei tea, kuda Looja heldus seda mõnusat serwe-maitset meile walmistab. Olgo rikas ehk kehwa, igamees tarwitab soola, üks wähäm, teine rohkem, sest sool annab roale hüwa maitsemist, toetab sööma-isu ja karastab ühtlase sisikonnas seedmise tarbeks loodud jagusi.

Tahan siis lühidelt õpetusenõudjalle seletada, kust ja kudawiisi meie soola saame. Loomuse wägi kingib meile soolarikust mitmel kombel. Suure ilmamere ääres asuw rahwas saab soola merest, kus wesi paljo soolasem kui meie meres on. Seal kaewatakse kraawid wee ligidalle mere kaldale, mis sawiga seest poolt siledaks määritakse, pääwa paiste küpsetab sawi kõwaks kooreks. Neid kraawisi täidab, maru sunnitusel, laenetaw meri weega; pärast kui wesi kraawist päikese paistel auuro kombel taheneb, jääb sool kraawi põhja, kust inimesed seda iljemine korjawad. Teistes kohtades leitakse allika sooni, mis soolast wet maa seest imitsewad. Kui seda soolawet tulel katlas keedetakse, siis auurab wesi palawa pakitusel katlast üllesse, senni kui raskem sool katla põhja ja külgede ümber, otsekui paks walge koor kinni jääb, kust lahtikangutakse ja alles tükkis salwe pannakse, seal pudenewad tükid aegamööda tangsoolaks. Jälle teistes paikus leitakse järwi soolase weega, kust seest iga suwel päikese palaw, wet auuruks moondates, soola keedab, ja kus sool kui paks koor kalda ümber maha jääb.

Niisugusi soolawee järwesi on mitmes kohas maa peal, ka meie Wene riigis, iseäranis Wolga jõe ja Krimmi poolsaare wahel, kust igal aastal paljo soola korjatakse. Kuda üks õpetud mees wäljaarwanud, peawad soolajärwed wiissada tuhat puuda ehk üks miljon leisikad soola ühe suwe kohta andma. Päris soola pesa seisab mägedes ja sügawas maapõhjas warjul. Mitmes kohas leitakse mägesi, kus kiwisool jipsikiwi ja sawi kordade wahel kui sein kaswab, ja kust määkaewajad kiwisoola tompusi wäljaraiuwad. Mõnes kohas seisab kiwisoola sein **170** jalga kõrguti, teistes paikades aga sülla ehk poole sülla kõrguti. Teistes kohtades on kiwisool lubjakiwi ja sawiga segatud, seal sulatawad maa all jookswad weesooned soola ja toowad aega mööda lagedalle. Niisugustest soolaga segatud lubjakordadest saawad enamist kõik Saksamaa soola-allikad oma soola, ja arwatakse et Nekari-jõe orgus üksi kolm miljoni puuda soola keedetakse igal aastal. Mõne teiste Saksamaa paikade soola-wara arwatakse niisama suureks, nõnda wõime wähämalt **6** miljoni puuda, ehk **12** miljoni leisikad Saksamaa soola rikust ühe aasta kohta arwata.

Seda kõik ei jõua lodud allika sooned maa seest wälja tua, waid rohkem osa wõidetakse se läbi, et isekombliku pika maa-ohwerdiga sügawad haugud, mõnikord mitu sada jalga sügawad, maa sisse uuritakse, kust iljemine soola wesi kõrgele üiesterkib.

Õpetud mehed on seda asja juba mõnes kohas

Maa-rahwa Kasuline Kalender 1857, lk. 30